

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN SINIRLANDIRMA SEBEPLERİNDEN BİRİ OLARAK “YARGI ORGANININ OTORİTE VE TARAFSIZLIĞININ SAĞLANMASI”

Abdulkadir PEKEL*

ÖZET

Makalede, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. Maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünün “yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması” sebebiyle sınırlandırılması üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, önce ifade açıklamalarının ve özellikle basının yargı üzerindeki etkisinden bahsedilmeye çalışılmış daha sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ifade özgürlüğünün sınırlandırılmasında uyguladığı yerleşik içtihadından bahsedilmiştir. Daha sonra “yargı gücünün otoritesi” ve “yargı gücünün tarafsızlığı” kavramları ortaya konularak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin konuya yaklaşımı ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Basın özgürlüğü, ifade özgürlüğü, yargı bağımsızlığı, yargı organının otoritesi, adil yargılamayı etkileme.

“MAINTAINING AUTHORITY AND IMPARTIALITY OF THE JUDICIARY” AS A RESTRAINING REASON FOR FREEDOM OF EXPRESSION

ABSTRACT

This article stresses on the freedom of expression which is regulated by Article 10 of European Convention on Human Rights, to be restrained by the restraining reason of “maintaining the authority and impartiality of the judiciary power”. In this context, firstly, the effect of thought expressions, especially the press, on the judiciary is discussed, secondly the European Court of Human Rights case law about restraining freedom of expression is cited. After that, concepts of “authority of the judiciary” and “the impartiality of the judiciary” and the Court's approach on restraining freedom of expression by using these terms are asserted.

Keywords: Freedom of press, freedom of expression, impartiality of the judiciary, authority of the judiciary, influence a just trial.

* Arş. Gör. Abdulkadir Pekel, abdulcadirpekel@gmail.com, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı.

I.GİRİŞ

Özgür bir toplumun ve özgür bir kişi olmanın en temel değerlerinden biri olan ifade özgürlüğü¹, gerçeklerin ortaya çıkmasına katkıda bulunmak açısından kamuya da yararlı olan bir araçtır. *John Stuart Mill*, ifade özgürlüğünün bu “kamusal” yönüne vurgu yapmış, “düşünce”nin sadece sahibi için değil tüm toplum ve insanlık için faydalı ve değerli olduğunu ifade etmiştir. Ona göre bir düşüncenin susturulması bütün bir insan ırkına ve hatta gelecek nesillere karşı işlenmiş bir suçtur. Çünkü düşünceyi susturmak yanlışın ortaya çıkartılarak düzeltilebilme, doğrunun da yanlış ile çarpışarak açıkça ortaya çıkabilme imkanını ortadan kaldırır². *Mill*'in bu görüşleri *Namık Kemal*'e atfedilen³ “*Barika-i hakikat, müsademe-i efkardan doğar.*” cümlesinde⁴ vezir bir şekilde özetlenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Mahkeme, AİHM) de çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirliliğin gereği olan ifade özgürlüğünü demokratik bir toplumun ana temellerinden biri olarak görmüş, toplum ve kişilerin gelişimi için vazgeçilemez olduğunu belirtmiştir⁵.

İfade özgürlüğü kapsamında telakki edilen basın özgürlüğü kamuyu ilgilendiren meselelerde daha çok önem kazanmaktadır. Çünkü halk, devletin işleyişine ilişkin bilgileri basın yoluyla elde eder⁶. Dolayısıyla, basının kamuoyu oluşturmadaki etkin rolü yadsınamaz⁷. Basın bu gücünü kullanarak iktidarı denetlemekte, demokratik katılımı sağlamaya yardımcı olmaktadır⁸. Bu sebeple, katılımcı ve çoğulcu bir demokrasi için basın özgürlüğü son derece önemlidir. AİHM de basın özgürlüğünün bu işlevlerinden yola çıkarak basının “kamunun bekçi köpeği” olduğunu ifade etmiş⁹, siyasi faaliyetlerin

¹ ÖZBEY, s. 95.

² MILL, s. 51.

³ MERİÇ, 127.

⁴ “Hakikat güneşi, fikirlerin çarpışmasından doğar.”

⁵ *Handyside v. The United Kingdom*, 5493/72, 07.12.1976, § 49. T. C. Anayasa Mahkemesi de bireysel başvuru yoluyla incelediği davalarda bu tür değerlendirmelerde bulunmaya başlamıştır. Mesela; Başvuru No.: 2013/2602, Tarih: 23/1/2014 § 41; Başvuru no.: 2014/3986, Tarih: 02.04.2014, § 34.

⁶ GEZGİN, s.17.

⁷ Aynı yönde: YAVUZ, s. 107.

⁸ KAPANİ, s. 269.

⁹ Örneğin: *Rothe v. Austria*, 6490/07, 04/12/2012, § 45; *Axel Springer AG. v. Germany*, 39954/08, 07/02/2012, § 79; *Animal Defenders International v. The United Kingdom*, 48876/08, 22/04/2013, § 102, 103.

denetimi, kamuyu ilgilendiren olayların öğrenilmesi ve özgürce tartışılması açısından bu özgürlüğün çok önemli olduğunun altını çizmiştir¹⁰.

Gerçekten, kamuyu ilgilendiren olaylarda ve kamuoyu oluşturmada basının etkin rolü vardır. Medya –ve bu arada basın¹¹- elinde bulundurduğu sür'at ve görsellik araçları ile kitleleri harekete geçirebilme, istenilen konu ya da kişiyi gündemin birinci sırasına taşıyabilme, halka farklı ve sanal bir gündem sunabilme gücüne sahiptir¹². Bu güç yargı organı üzerinde de etkilidir.

Örneğin, Amerika'da yapılan bir deneyde, iki tane jüri oluşturulmuş ve bu jürilerden birine objektif haberler, diğerine ise tek yanlı haberler okutulmuştur. Sonuçta tek yanlı haberleri okuyan jüri üyelerinin, haberleri dikkate almamaları gerektiği uyarısına rağmen, sanığı suçlu bulmaya daha yatkın oldukları tespit edilmiştir¹³. Türkiye'de yapılan bir saha çalışmasında da, hakimlerin kendileriyle ilgili haberleri zihinlerinde tuttukları, bazılarının gazete kupürlerini makamlarındaki çekmecede sakladıkları ve etkilenmemenin mümkün olmadığını söyledikleri ifade edilmektedir¹⁴.

Basının etkisi Yargıtay'ın vermiş olduğu iki kararda da görülmektedir. Yargıtay, “açık ve mevcut tehlike” kriterini uygularken birbirine tamamen zıt iki karar vermiştir¹⁵. Üstelik ilk kararın verilmesinin üzerinden yalnızca bir aylık süre geçmiştir. Birbirinden tamamen farklı iki karar verilmesinde basının etkisi olduğu; ilk kararın Laiklik, Atatürkçülük, Cumhuriyetçilik kavramlarıyla bağdaşmadığının basında yoğun bir şekilde işlenmesi üzerine ikinci kararda ilk kararla çelişen bir sonuca ulaşıldığı belirtilmektedir¹⁶. AK Parti'ye karşı açılan kapatma davasının iddianamesinde de basında yer alan haberler delil olarak gösterilmiştir¹⁷.

¹⁰ Lingens v. Austria, 9815/82, 22/04/2013, § 42.

¹¹ Medya ve basın kavramlarının karşılaştırması için bkz.: SALİHPAŞAOĞLU, Türkiye'de Basın Özgürlüğü, s.22-24.

¹² GEZGİN, s.11.

¹³ CENTEL, s. 59 (T. Weigend, “Vereinigete Staaten von Amerika”, Öffentliche Vorverurteilung und faires Strafverfahren (yay. A. Eser / J. Meyer), Freiburg i. Br. 1986, s. 248'den naklen).

¹⁴ ATILGAN, s. 74.

¹⁵ [2004/8-130 E., 2004/206 K., 23.11.2004 T.] ve [2004/8-201 E., 2005/30 K., 15.03.2005 T.] Aktaran: SALİHPAŞAOĞLU, Türkiye'de Basın Özgürlüğü, s.170, 171.

¹⁶ SALİHPAŞAOĞLU, Türkiye'de Basın Özgürlüğü, s.170-172; SALİHPAŞAOĞLU, “Açık ve Mevcut Tehlike...”, s.238-240.

¹⁷ 2008/001 E., 2008/002 K., 30.07.2008 T.

Basının yargı üzerindeki etkisi bu örneklerde açıkça görülmektedir. Bu etkinin, düşüncenin açıklanmasında kullanılan diğer araçlarda (örneğin televizyon, radyo yayını, sinema vs.) da güçlü olabileceğini söyleyebiliriz. Bu durumda ne yapılmalıdır? Yargı ile ilgili her türlü ifade hürriyeti yasaklanacak mıdır? Yargı ile ilgili her türlü ifade hürriyetinin yasaklanması, yargıyı kamuoyu denetiminin dışında tutmak anlamına gelir ki bu durum yargılamanın aleniliği ilkesine aykırıdır.

Öte yandan, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığının sağlanması da insan hakları ve hukuk devleti açısından önemlidir. Her ne kadar, meslekten olan hakimlerin, aldıkları eğitim dolayısıyla, basın ya da başka yolla açıklanan düşüncelerden etkilenmediği ifade edilse de¹⁸, meslekten hakimlerin de bir insan olarak kamuoyu baskısından korkabileceği, verdikleri kararın toplumda oluşturacağı etkileri göz önünde bulundurmamak zorunda kalacakları da söylenebilir. Ayrıca toplumda “ben etkileniyorsam, bir hakim neden etkilenmesin” şeklinde bir düşünce oluşması da mümkündür ki bu da “tarafsız görünüm” ilkesini ihlal eder¹⁹.

Aşağıda AİHM'nin konuya yaklaşımı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu bağlamda, öncelikle ifade özgürlüğü genelinde hakkın sınırlandırılmasının hangi ilke ve şartlara bağlandığından bahsedilecek, sonra da “yargı organının otorite ve tarafsızlığının sağlanması” sınırlandırma sebebi özelinde mahkemenin içtihatlarından mümkün olduğunca bahsedilmeye çalışılacaktır.

II. İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN SINIRLANDIRMA SEBEPLERİNDEN BİRİ OLARAK “YARGI ORGANININ OTORİTE VE TARAFSIZLIĞININ SAĞLANMASI”

A. Genel Olarak

AİHS 10. maddesinin ikinci fıkrasında “...*bu özgürlüklerin kullanımı, yasayla öngörülerek ve demokratik bir toplumda gerekli tedbirler niteliğinde olarak ... yargı organının otorite ve tarafsızlığının sağlanması için bazı biçimsel kurallara, şartlara, sınırlandırmalara ve cezalandırmalara tabi tutulabilir*” denmektedir²⁰. Bu ifadeden anlaşıldığı kadarıyla, ifade özgürlüğü; ancak ve ancak “kanunla öngörülme”, sınırlandırma sebeplerinden birinin

¹⁸ CENTEL, s. 59.

¹⁹ PALM, s. 26.

²⁰ Maddenin başka çevirileri için bkz.: <http://aih.m.anadolu.edu.tr/> (25.04.2014, sitenin akademik editörü: Osman Doğru), http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf (25.03.2014), GEMALMAZ, s. 12.

kapsamına girme²¹ ve “demokratik toplumda gereklilik” şartlarıyla sınırlandırılabilir. AİHM konuyla ilgili davalarda ifade özgürlüğüne müdahalenin bulunduğunu tespit ettikten sonra yukarıdaki sırayla müdahaleyi uygunluk testinden geçirmektedir²².

Dolayısıyla bizim konumuz olan “*yargı organının otorite ve tarafsızlığının sağlanması*” sınırlandırma sebebi de ancak ve ancak “*demokratik toplumda gerekli tedbirler niteliğinde*” olarak uygulanırsa sözleşmeye uygun olur. O halde sınırlandırma sebeplerinin genel niteliği olan demokratik toplumda gereklilik kriterine kısaca değinmeliyiz.

“Demokratik toplumda gereklilik”, Sözleşmedeki en önemli kavramlardan biridir, çünkü bu kriter ile, haklar sınırlandırılırken Sözleşmenin ihlal edilip edilmediği noktasında Mahkeme’ye geniş bir takdir yetkisi verilmiştir²³. Kriterin içeriği AİHM uygulamasında somutlaşmaktadır. AİHM’ye göre “gereklilik” kelimesi; “olmazsa olmaz” kelimesi ile eş anlamlı olmasa da, “makul”, “makbul”, “kabul edilebilir”, “olağan” kelimelerinin gerektirdiğinden daha sıkı bir denetimi gerektirir²⁴. Strasbourg organlarının içtihatlarında demokratik toplumda gereklilik kriterinin, hakkın sınırlandırılmasını haklı gösteren bir “*toplumsal ihtiyaç baskısının varlığı*”, “*sınırlandırma aracının amaçla orantılı olması*” ve müdahalenin ulaşılacak amaç ile “*ilgili ve elverişli*” olup olmadığı unsurlarını içerdiği ifade edilmektedir²⁵.

²¹ Müdahalenin, 2. fıkrada sayılan meşru amaçlardan birini taşıması.

²² WONG, s. 56, 57; MACOVEİ, s. 53,54; SÜREN, 632; AYDIN, s. 42. Örnek birkaç karar için bkz.: Tešić v. Serbia, 4678/07, 50591/12, 11/02/2014, § 64; Pentikäinen v. Finland, 11882/10, 04/02/2014, § 34-56; Perihan And Mezopotamya Basın Yayın A.Ş. v. Turkey, 21377/03, 21/01/2014, § 51; Lingens v. Austria, § 35, Müller and others v. Switzerland, 10737/84, 24.05.1988, § 29-37, (çev.: Osman Doğru), <<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=159>> (07.05.2013); Handyside v. The United Kingdom, 5493/72, 07.12.1976, § 43-59, (çev.: Osman Doğru), <<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=25>> (07.05.2013). Örneğin, Yıldırım v. Turkey, (3111/10, 18/12/2012) kararında, müdahalenin kanun tarafından öngörülmesi kriteri konusunda gerekli koşullar sağlanmadığı için, meşru bir amaç ve demokratik toplumda gereklilik kriterlerinin incelenmesine gerek görülmeden ihlal tespit edilmiştir (§ 70).

²³ GREER, s. 14.

²⁴ Sunday Times v. The United Kingdom, 6538/74, 26.04.1979, § 59; Glasenapp v. The Federal Republic of Germany, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu raporu, 9228/80, 11.05.1984, § 90.

²⁵ Glasenapp v. The Federal Republic of Germany, § 90. İlgili bazı AİHM kararları için bkz.: Handyside v. The United Kingdom, § 49; Vogt v. Germany, 17851/91, 26/09/1995, § 52; Rothe v. Austria, § 48; Şener v. Turkey, 26680/95, 18/07/2000, § 39, Du Du Roy and Malarie v. France, 34000/96, 03/10/2000, § 27/iii, iv; Perna v. Italy, 48898/99, 06/05/2003, § 38/ii, iii.

O halde, ifade özgürlüğünün “yargı organının otorite ve tarafsızlığının sağlanması”na feda edilmesi için bu kriterlerin göz önünde bulundurulması gerekecektir. AİHM’in konuya yaklaşımı aşağıda ayrıntısıyla değerlendirilecektir.

B. “Yargı Organının Otorite ve Tarafsızlığı” Kavramı

AİHS m.10’da ifade özgürlüğünün sınırlama sebeplerinden birisi olarak “yargı organının otorite ve tarafsızlığının sağlanması”²⁶ sayılmıştır. Peki, “yargı organının otorite ve tarafsızlığı” ne anlama gelmektedir? Lafzi bir bakış açısıyla bu söz öbeğinin üç farklı hukuki kavrama işaret ettiğini rahatlıkla görebiliriz: “yargı organı(judiciary)”, otorite(authority)” ve “tarafsızlık(impartiality)”. Mahkeme öncelikle, bu kavramların “Sözleşmedeki anlamıyla” anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır. Mahkemenin bu vurgusu, kavramların “özerk kavramlar” olduğunu ima etmektedir. Ayrıca Mahkeme bu kavramların anlamının belirlenmesinde 6. maddenin dikkate alınması gerektiğini ifade etmektedir²⁷.

Bu bağlamda öncelikle “yargı organı” kavramını ele alalım. Mahkemeye göre bu kavram, “adalet mekanizması” ya da devletin yargısal kolunu ve bunlara ek olarak yargısal görevlerini yerine getiren hakimleri kapsar²⁸. Yargı organının temel özelliği yargısal işlev görmesidir. Yani yargı organı, hukuk kurallarının belirlemiş olduğu yetki dairesinde ve önceden belirlenmiş bir takım usul kurallarına riayet ederek karar verir²⁹. Yine, yargısal işlevin yerine getirilebilmesi için, yargısal görev icra eden kimselerin bağımsız olmaları, görev sürelerinin tarafsızlığa hanel getirmeyecek şekilde belirlenmesi ve üyelerin bazı teminatlardan yararlanması gerekir ki bu şartlardan bazıları 6. maddede belirtilmiştir³⁰.

Benzer bir değerlendirme için bkz.: SALİHPAŞAOĞLU, Türkiye’de Basın Özgürlüğü, s. 66; MACOVEİ, s.66.

²⁶ Mahkeme, “yargı organının otoritesi” kavramını objektif bir kriter olarak değerlendirmiş ve sözleşmecî devletlerin bu kavramla ilgili “takdir marjları”nın nispeten dar olduğunu belirtmiştir. “Yargı organının otoritesi”nin sağlanması sebebiyle yapılan sınırlandırmada, örneğin “ahlakın korunması” sınırlandırma sebebine göre daha kısıtlı bir “takdir marjı” vardır (bkz.: Sunday Times v. The United Kingdom, § 59). WONG, s. 62.

²⁷ Sunday Times, § 55/1.

²⁸ Sunday Times, § 55/2.

²⁹ Sramek v. Austria, 8790/79, 22.10.1984, § 36; H. v. Belgium, 8950/80, 30.11.1987, § 50.

³⁰ Cyprus v. Turkey, 25781/94, 10.05.2001, § 233; Belilos v. Switzerland, 10328/83, 29.04.1988, § 64.

Diğer bir hukuksal kavram olan “otorite” kelimesinin sözlük anlamı, “Yaptırma, yasak etme, emretme, itaat ettirme hakkı veya gücü”dür³¹. Mahkemeye göre, “yargı organının otoritesi” deyimini hak ve yükümlülüklerin tespiti, uyuşmazlıkların çözümü ve cezai bir suçlama ile karşı karşıya kalan kişinin suçlu ya da masum olduğuna karar verilmesinde mahkemelerin geniş bir toplum desteği ve güveninden istifade etmeleri anlamına gelir. Toplum mahkemelerin bu görevleri yerine getirebileceğine güven duyar. Yargı organının otoritesi denildiğinde önemli olan, cezai bir itham ile karşı karşıya kalan kişinin ya da genel olarak halkın yargı mercilerine duyduğu bu güvendir³².

Mahkeme burada kanımızca yargı organlarının yargılama tekeline vurgu yapmaktadır. Yani yargı organının otoritesi; bir uyuşmazlık hakkında (zor gücünü de elinde bulundurarak) karar verme yetkisinin, anayasa ile yetkilendirilmiş mahkemelerin tekelinde olması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla yargının güvenini zedeleyen medya faaliyeti, bu anlamda yargı organının otoritesini sarsabilir.

Tarafsızlık ise AİHS m.6 kapsamında değerlendirilmektedir. AİHM içtihadına göre tarafsızlığın objektif ve subjektif yönleri bulunur³³. Subjektif tarafsızlık mevcut olayla ilgili hakim kişisel görüşlerinden sıyrılması anlamına gelirken, objektif tarafsızlık ise yargının kurumsal ve yapısal olarak tarafsız görünmesi, yani kamuoyunda yargının tarafsız olduğu yönünde düşüncenin oluşması anlamına gelir³⁴. Bu yönüyle objektif tarafsızlık, “yargı organının otorite ve tarafsızlığının” ifade özgürlüğüne karşı korunması kapsamında önem kazanmaktadır. Özellikle yargı görevi yapan kişilerin ifade özgürlüğü bakımından, bazı düşünce açıklamaları yargı organının dayanmakta olduğu kamu güvenini sarsabilir. Konuya aşağıda değinilecektir.

³¹ <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.518a6ba7dcbc10.25287344> (08.05.2013).

³² Worm v. Austria, 22714/93, 29.08.1997, §40; Łopuch v. Poland, 43587/09, 24.07.2012, § 61; Skalka v. Poland, 43425/98, 27/05/2003, § 40; Kudeshkina V. Russia, 29492/05, 26/02/2009, § 86; Kyprianou v. Cyprus, 73797/01, 15/12/2005, § 172. Ayrıca bkz.: Sunday Times v. The United Kingdom, 6538/74, 26.04.1979, § 55; Fey v. Austria, 14396/88, 24/02/1993, § 30.

³³ GÖZÜBÜYÜK, GÖLCÜKLÜ, s.282, 283.

³⁴ Örneğin; Sramek v. Austria, 8790/79, 22/10/1984, § 42, Procola v. Luxembourg, 14570/89, 28/09/1995, §45, İncal v. Turkey, 22678/93, 09.06.1998, § 68, 72; <http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=35638> (12.06.2013); Çıraklar v. Turkey, 19601/92, 28/10/1998, § 39, 40; davalarında mahkeme objektif tarafsızlık ilkesine dayanarak m.6'nın ihlal edildiğine karar vermiştir.

C. AİHM'nin Konu İle İlgili Belirlemiş Olduğu Bazı İlkeler

Yukarıda da bahsedildiği üzere demokratik bir toplumun iki önemli unsuru, ifade özgürlüğü ile yargı oranının otorite ve tarafsızlığı, bazı durumlarda birbiriyle çatışabilir. Ancak Mahkeme, bu iki hukuksal değerden birini diğerine tercih etmek yerine, bu değerler arasında adil bir denge kurmaya gayret etmektedir³⁵. Aşağıda, AİHM'nin bu adil dengenin kurulmasına yönelik geliştirmiş olduğu bazı ilkeler tespit edilmeye çalışılacaktır.

1. Devam Eden Yargılama İle İlgili Basında Haber Ya Da Yorum Yapılabilir

AİHM, vermiş olduğu kararlarda, bir uyuşmazlığın yargı organına intikal etmiş olmasının, o uyuşmazlık ile ilgili haber veya yorum yapılamayacağı anlamına gelmediğini belirtmektedir.

Örneğin, *Sunday Times* davası konunun incelendiği tipik bir davadır. Dava konusu olayda, *Sunday Times* gazetesi, devam eden bir yargı sürecinin konusu olan olayla³⁶ ilgili bir makale yayınlamış, konuyu sonraki makalelerde incelemeye devam edeceğini duyurmuştur. Bunun üzerine başsavcılık, yazılacak olan yazının “mahkemeye saygısızlık” (contempt of court) oluşturacağı gerekçesiyle bir dava açmış ve mahkeme de yazıların yayınlanmasını bir tedbir kararı ile engellemiştir³⁷.

AİHM, olayı yerleşik içtihadı uyarınca, sırasıyla: müdahalenin kanun tarafından öngörülmüş olup olmadığı, müdahalenin meşru amaca yönelik olup olmadığı, müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı kriterleri bakımından incelemiştir³⁸.

Mahkeme, yargılamaların –yargı organları tarafından değil– “basın tarafından” yapılmasının toplumda önyargılara yol açabileceğini, bu durumun da halkın yargı organına duyduğu güveni ve saygıyı zedeleyebileceğini belirtmiş ve bunun, kamu düzeni açısından engellenmesi gereken bir durum

³⁵ Schöpfer v. Switzerland, 25405/94, 20/05/1998, § 33.

³⁶ Burada Osman Doğru'nun çevirisinden yararlanılmıştır. Bkz.: <http://aihmanadolu.edu.tr/aihmgoster.as.p?id=32> (26.05.2014). Olay hamile kadınlara teskin edici olarak önerilen Thalidomide adlı ilacın kullanımı sonucunda 450 civarında bebeğin sakat doğumuyla ilgilidir (Sunday Times v. The United Kingdom, § 8). Sunday Times, yargı süreci ve sulh görüşmeleri devam ederken konuyla ilgili “Thalidomide Çocuklarımız: Ulusal Utanç İçin Bir Neden” isimli bir makale yayınlamıştır (§ 11).

³⁷ Sunday Times v. The United Kingdom, § 22.

³⁸ Sunday Times v. The United Kingdom, (çev.: Osman Doğru), § 45.

olduğunu ifade etmiştir³⁹. Ancak **Mahkemeye göre, bir olayın ulusal mahkemelere intikal etmiş olması, basın özgürlüğünün sınırlandırılması için yalnız başına bir sebep oluşturmaz.** Sözleşmenin amacı bir uyuşmazlığın konusuna ya da bir yargılamada ortaya çıkan sorunlara ilişkin tüm ifadeleri yasaklamak değildir⁴⁰. **Yargılamalara konu olan olaylar uzmanlaşmış dergilerde, genel basında ya da halk arasında tartışılabilir.** Bu yalnızca basının hakkı ve görevi değildir. Yargılama süreçleri kamuyu ilgilendirdiği için bu süreçlere ilişkin bilgi almak halkın da hakkıdır⁴¹. Halk bu haktan ancak yazının yargı organının otoritesine açıkça tehdit oluşturduğu kanıtlanırsa mahrum bırakılabilir⁴².

Sonuç olarak Mahkeme, ilgili yazının toplumsal koşulları içinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiş⁴³, yazının yayımlanmasından önce de yazıya konu olan olayla ilgili bir kampanya yürütülmekte olduğundan yazının yargı organının otoritesine ek bir zarar verme olasılığı olmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla müdahaleyi meşru amaçla orantılı bulmamış, sosyal ihtiyaç baskısına karşılık gelmediğine ve demokratik toplumda gerekli olmadığına karar vermiştir⁴⁴.

July and Sarl Liberation davasında da Mahkeme, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 848. toplantısında aldığı tavsiye kararına⁴⁵ atfen, kamunun yargısal otoritelerin ve polis hizmetlerinin faaliyeti hakkında medya aracılığıyla bilgi alabilmesi gerektiğini dolayısıyla gazetecilerin ceza adalet sisteminin işleyişi ile ilgili serbestçe haber veya yorum yapabilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁴⁶. Söz konusu Tavsiye kararına göre, yargı organı –soruşturmanın gizliliğine halel gelmedikçe veya devam eden yargılamanın haksız etkilenmesine sebep olmadıkça– medyayı bilgilendirecektir (Prensip 6). Ayrıca, özellikle meslekten olmayan yargıçların (*lay judges*) yer aldığı ceza yargılamalarında yargı otoritelerinin önyargılı etkiye (yetki kullanan kişilerde ön yargı oluşturabilecek etki) karşı korumak gerektiği ifade

³⁹ Sunday Times v. The United Kingdom, (çev.: Osman Doğru), § 63.

⁴⁰ Sunday Times v. The United Kingdom, (çev.: Osman Doğru), § 63.

⁴¹ Sunday Times v. The United Kingdom, (çev.: Osman Doğru), § 65.

⁴² Sunday Times v. The United Kingdom, (çev.: Osman Doğru), § 66.

⁴³ Sunday Times v. The United Kingdom, (çev.: Osman Doğru), § 63.

⁴⁴ Sunday Times v. The United Kingdom, (çev.: Osman Doğru), § 67.

⁴⁵ Prensip 1. Bkz.: [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(2003\)13&Language=lanEnglissh&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(2003)13&Language=lanEnglissh&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383) (26.05.2014).

⁴⁶ July And Sarl Liberation v. France, 20893/03, 14/02/2008, § 66.

edilmektedir (prensip10). Nitekim AİHM, *Tourancheau and July* davasında sanıklardan birini savunmak için diğerinin suçlu olduğunu ima eden bir yazının yargılamada görevli olan meslekten olmayan hakimleri etkileyebileceğini ifade ederek ifade özgürlüğünün sınırlandırılmasını Sözleşmenin ihlali olarak görmemiştir⁴⁷.

Venedik Komisyonu'nun 82. genel kurulunda kabul edilen 16.03.2010 tarihli "Yargı Sisteminin Bağımsızlığı Hakkında Rapor"da, benzer şekilde:

"Adli süreçleri uygunsuz baskılardan korumak için, 'yargı önündeki meselelerin tartışılması yasağı' ilkesinin uygulanması düşünülmeli ancak bu yapılırken sınırlar özenle belirlenmeli ve bir yandan adli süreci diğer yandan da basın özgürlüğü ile kamu yararını ilgilendiren konuların açıkça tartışılabilmesi özgürlüğünü koruyacak uygun bir denge kurulmalıdır."

denmektedir⁴⁸.

Mahkeme'nin *Perna* davasında ise (aşağıda ayrıntılı olarak değinileceği üzere) Mahkeme, hâkimlerin kendilerine yönelik eleştirilere cevap veremedikleri için, temelsiz ve yıkıcı saldırılara karşı korunmaları gerektiğinin doğru olduğunu ancak bir siyasi partinin üyesi gibi davranan hâkimin, her zaman taşıması gerekli olan, bağımsızlık ve tarafsızlık imajını yok ettiği, dolayısıyla hâkimlere yönelik olan korumadan yararlanamayacağını belirtmiştir. Bu bağlamda, hakimlere verilen ağır sorumlulukların onlardan beklendiği gibi yerine getirilip getirilmediğini denetlemede basının bir araç olduğunu ifade etmiştir⁴⁹.

2. Yargı Organının Dayandığı Kamu Güvenini Sarsan ve Hakimlere Yönelik Yıkıcı ve Temelsiz İfadeler Yasaklanabilir

Mahkeme devam etmekte olan yargılama ile ilgili haber ve yorum yapılmasını kabul etmekle birlikte yargı organının dayandığı kamu güvenine de önem vermektedir.

Örneğin, *Worm* davasında Mahkeme; bir gazetecinin, devam eden yargılama ile ilgili yorum ve eleştiri yaparken, yargılanan kişinin veya kişilerin de adil yargılanma hakkı olduğunu akılda tutması gerektiğini ifade etmiştir.

⁴⁷ *Tourancheau and July v. France*, 53886/00, 24.11.2005, § 75, 76.

⁴⁸ Raporun Türkçe çevirisi Venedik Komisyonu'nun resmi internet sitesinde yayınlanmıştır. Bkz.: Venedik Komisyonu, Çalışma No.: 494/2008, **Rapor- Yargı Sisteminin Bağımsızlığı - Bölüm I: Hâkimlerin Bağımsızlığı**, Strazburg, 16 Mart 2010, s. 18, [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2010\)004-tur.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2010)004-tur.aspx) (26.05.2014).

⁴⁹ *Perna v. Italy*, § 41.

Bu bağlamda, gazetecilerin yorum yapma haklarının, ön yargı oluşturmaya, -bilerek ya da bilmeyerek- kişileri adil yargılanma hakkından alıkoymaya veya toplumdaki yargıya ilişkin güveni baltalamaya yetki vermeyeceğini vurgulamıştır⁵⁰.

Sonuç olarak, bir yazarın, eski ekonomi bakanının vergi kaçırma davası ile ilgili bir yazı yazdığı için, “devam etmekte olan bir ceza yargılamasını yasaklanan bir şekilde etkilediği” gerekçesiyle Medya Kanununun 23. maddesine göre mahkum edilmiş olmasını sözleşmeye aykırı bulmamıştır⁵¹. Başvurucu ve Komisyon, davaya konu olan yazıda yalnızca savcının iddianamesindeki bir hususun belirtildiğini ileri sürmüşler⁵², buna karşılık Hükümet⁵³ ve Mahkeme⁵⁴ savcının iddianamesindeki bir husus belirtiliyorsa bile, bunun açıkça belirtilmesi gerektiğini, kişileri suçlamanın başvurusunun değil, savcının görevi olduğunu vurgulamıştır.

Barfod davasında da hakimlerin dayandığı kamu güveni lehine bir sınırlama söz konusudur. Davada başvuru, bir yargılamada görev alan, meslekten olmayan iki yargıcın (*lay judges*), hükümet tarafından atandıklarından dolayı tarafsız olmadıklarına ve anayasaya göre yargıçlık yapamayacaklarına ilişkin yazı yazmıştır⁵⁵. Başvurucu yazısında, mahkemenin oluşma biçimini eleştirmekte ve söz konusu iki yargıcın bağımsız ve tarafsız karar vermek yerine hükümetin bir memuru olarak karar verdiklerinden söz etmektedir⁵⁶. Başvurucu sadece yargılama sistemini eleştirmeye çalıştığını belirtmiş, bunu komisyon da kabul etmiştir⁵⁷. Ancak Mahkemeye göre, bu iki meslekten olmayan yargıcın şahsi itibarı hedef alınmadan da mahkemenin oluşma biçimi eleştirilebilir⁵⁸. Ayrıca başvuru, dava konusu olayın politik bir arka planı olduğunu ileri sürmüş ve meslekten olmayan yargıçlara ilişkin suçlamalarının politik tartışma kapsamında ele alınması gerektiğini belirtmiş, dolayısıyla eleştiri sınırlarının daha geniş olması gerektiğini söylemiştir. Mahkeme ise bu görüşü kabul etmemiştir: Meslekten olmayan yargıçlar

⁵⁰ Worm v. Austria, 22714/93, 29.08.1997, § 50.

⁵¹ Worm v. Austria, § 12, § 21, § 58, § 59. JANIS, KAY, BRADLY, s.252.

⁵² Worm v. Austria, § 44.

⁵³ Worm v. Austria, § 46.

⁵⁴ Worm v. Austria, § 55.

⁵⁵ Barfod v. Denmark, 11508/85, 22.02.1989, § 9.

⁵⁶ Barfod v. Denmark, § 30.

⁵⁷ Barfod v. Denmark, § 31.

⁵⁸ Barfod v. Denmark, § 33.

yargılama görevi yürütmektedirler ve başvuruçunun ifadesi onlar hakkındaki kamu güvenini sarsmaktadır⁵⁹. Dolayısıyla Mahkeme, 10. maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Prager and Oberschlick davasında Mahkeme, başvuruçuların yazıp yayımladıkları “Dikkat! Acımasız Hakimler!” başlıklı makale dolayısıyla konuyu incelemiştir. Makale, ceza hakimlerinin sanıklara “zaten suçluymuşlar gibi” davrandıklarından, kaba ve zorba olduklarından, bu tür durumları alışkanlık haline getirdiklerinden bahsetmektedir⁶⁰. Ayrıca yargıç J. ile ilgili, doğrudan kişinin şahsına yönelik sert ifadeler makalede yer almaktadır. Mahkeme olayı hem “kişilerin hakları ve saygınlığı”, hem de “yargı organının otorite ve tarafsızlığının sağlanması” açısından incelemiştir⁶¹. Bu kapsamda Mahkeme, başvuruçunun gerek genel olarak, gerekse yargıç J. ile ilgili ileri sürdüğü bu sert ifadelerin kişilerin onur ve saygınlığına halel getirmekle kalmayıp, yargı organının bütünlüğü ve toplumdaki güvenini de baltaladığını tespit etmiştir⁶².

AİHM benzer bir yaklaşımı *Skalka* davasında da benimsemiştir: Mahkemeler de, birer kamu kurumu olduklarından, eleştiri ve denetlemeden muaf değildirler. Ancak eleştiri ile hakaret/aşağılama arasında açık bir ayrıma gidilmelidir. **Eğer bir ifadenin tek amacı mahkemelere ya da mahkeme üyelerinden birine hakaret etmek ise, orantılı bir ceza 10. maddeyi ihlal etmez**⁶³. Mahkemeye göre, mevcut olayda başvuruçunun hedef aldığı makam ya da kişi ile ilgili hiçbir somut eleştiri ya da şikayetten söz etmemiştir. Sınır ve üzüntüsünü sert bir şekilde ifade etmiş, ancak buna yol açan durumlardan bahsetmemiştir⁶⁴. Ayrıca, başvuruçunun “şapşal(*cretin*)”, “aptal(*fool*)” ve “soytarı(*clown*)” gibi kelimeler kullanmıştır⁶⁵. Mahkeme bu koşullar altında verilen orantılı bir cezanın Sözleşmeyi ihlal etmeyeceğini belirtmiş fakat 8 aylık ceza orantısız olduğu için, Sözleşmenin ihlal edildiğine karar vermiştir⁶⁶.

AİHM, yargılamaların yürütülmesi esnasında mahkeme salonlarında benimsenen üslup bakımından da benzer bir bakış açısını benimsemektedir.

⁵⁹ Barfod v. Denmark, § 35.

⁶⁰ Prager and Oberschlick v. Austria, 15974/90, 26.04.1995, § 9.

⁶¹ Prager and Oberschlick v. Austria, § 31.

⁶² Prager and Oberschlick v. Austria, § 36.

⁶³ Skalka v. Poland, 43425/98, 27.08.2003, § 34; Łopuch v. Poland, § 61/2.

⁶⁴ Skalka v. Poland, § 37.

⁶⁵ Skalka v. Poland § 36.

⁶⁶ Skalka v. Poland § 41.

Ancak burada, yargı organının otoritesinin sağlanmasına biraz daha fazla ağırlık verildiği söylenebilir. Tarafların yargılamanın yürütülmesine ilişkin bazı kuşku ve eleştirileri, hakaretimiz bir üslup kullanılmaksızın dile getirilmelidir⁶⁷. *A.* davasında, avukat olan başvuru, bir yargıcın verdiği kararın gerekçesini eleştirirken kullandığı “ön yargılı ve tek taraflı”, “amaçlı”, “sanığı koruyor”, “kararına akılsızca bir saptama ile başlıyor”, “gerçekleri saptırıyor”, “kararı kendi ürettiği gerçeklere dayandırıyor” gibi ifadeler yüzünden mensubu olduğu baro tarafından disiplin cezasına (uyarı) çarptırılmıştır. Mahkeme cezayı “yargı organının otorite ve tarafsızlığının sağlanması” meşru amacı ile orantısız bulmamış ve başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğu için kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir⁶⁸. *Łopuch* davasında ise başvuru, kendisini ve aile üyelerini korkutan, tehdit eden, mafyavari bir çete ile; mahkeme başkanının bağlantıları olduğunu ve bu çeteye yardım ettiğini iddia etmiştir. AİHM’ye göre başvuru bu sözleriyle, mahkeme başkanının tarafsız olmadığını ya da mesleki ilkelere uymadığını iddia etmekle kalmamış, onu ciddi suçlarla itham etmiştir. Ayrıca Mahkeme, başvuru bu iddialarını hiçbir olgusal temele dayandırmadığını da vurgulamıştır. Mahkemeye göre böyle bir üslup benimsenmeden de ilgili hakim tutumu eleştirilebilir⁶⁹. Mahkeme, başvuru ifadelerinin yargılama esnasında ve yargılamanın yürütülmesi bağlamında söylendiğini göz önünde bulundurarak, yargı organıyla ilgili herhangi bir kamusal tartışmanın konusu olmadığını da belirtmiştir. Dolayısıyla bu ifadeler kamuyu ilgilendiren ifadelerin yararlanmakta olduğu daha yüksek koruma seviyesinden de yararlanamayacaktır. Başvurucunun ifadelerinin gazetelerde yayımlanmış olması bu sonucu değiştirmez⁷⁰. Sonuç olarak Mahkeme, Sözleşmenin ihlal edilmediğine karar vermiştir⁷¹.

Mahkeme, yargı organının kamuda oluşturduğu güvenin korunması bağlamında, hakimlerin yıkıcı ve temelsiz saldırılara karşı korunması gerektiğini de belirtmektedir. Örneğin *Da Haes and Gijssels*⁷² davasında AİHM,

⁶⁷ *A. v. Finland (Admissibility)*, 44998/98, 08/01/2004; *Łopuch v. Poland*, § 62.

⁶⁸ *A. v. Finland (Admissibility)*. Benzer şekilde Komisyon Mahler v. Germany (29045/95, 14/01/1998) başvurusunda, “iddianamenin sarhoşken yazıldığı”ni söyleyen başvuru savcıya hakaret ettiği gerekçesiyle cezalandırılmasını Sözleşmeye aykırı bulmamış, başvuru kabul edilemez olduğuna hükmetmiştir.

⁶⁹ *Łopuch v. Poland*, § 62, 63.

⁷⁰ *Łopuch v. Poland*, § 64.

⁷¹ *Łopuch v. Poland*, § 69, 70.

⁷² Dava konusu olayda, başvuru devam eden bir yargılamanın hakim ve savcılarının (taraflardan birine olan siyasi yakınlıktan dolayı) tarafsız olmadıklarına ilişkin beş adet yazı yazmışlardır. Bkz.: *Da Haes and Gijssels v. Belgium*, § 8, 43.

tarafsız mahkemelerin bir hukuk devletinin temeli ve garantisi olduğunu belirterek, yargıç ve savcıların kendilerine yönelik eleştirilere –görevleri gereği– cevap veremedikleri göz önünde bulundurulduğunda, temelsiz ve yıkıcı saldırılara karşı korunmaları gerektiğini ifade etmiştir⁷³. Yine, *Prager and Oberschlick* davasında da hakimlerin eleştirilere cevap veremediklerinin altını çizerek, dayandıkları kamu güveninin korunması için, yıkıcı ve özellikle de temelsiz saldırılara karşı korunmaları gerektiği belirtilmiştir⁷⁴.

3. Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Eden İfadeler Sınırlandırılabilir

Bilindiği üzere, AİHS'nin 6. maddesinin 2. fıkrası “masumiyet karanesi” olarak da bilinen ilkeyi düzenlemektedir: “*Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır.*” Bu ilkenin doğal sonucu, bir kişinin suçluluğuna ya da suçsuzluğuna yalnızca mahkemelerin karar verebilmesidir. Dolayısıyla “masumiyet karanesi”nin “yargı organının otoritesi” ile doğrudan bir ilişki vardır. Algı oluşturma etkisine sahip medya gibi araçlarla kişilerin suçlu olduğu hakkında bir toplumsal kanı oluşturmak, “yargı organının otoritesi”ni sarsar. Çünkü böyle bir durum engellenmediği takdirde, kişilerin suçluluğuna yargı değil, medya karar veriyor hale gelebilir. Yukarıda bahsedilen *Sunday Times* kararında Mahkeme bu duruma şu ifadelerle işaret etmektedir⁷⁵:

“Eğer uyuşmazlıkta ortaya çıkan sorunlar, halkın peşin hükümlere varmasına yol açacak bir biçimde açığa vurulacak olursa, mahkemeler kendilerine duyulan saygı ve güveni kaybedebilirler. Ayrıca halkın, basın yayın organlarında sahte yargılamaları düzenli olarak görmeye alışmasının, mahkemelerin hukuki uzlaşmazlıkların çözümü için uygun bir forum oldukları anlayışına karşı uzun dönemde kötü sonuçlar doğurabileceği gözden uzak tutulamaz.”

Söz konusu davada yerel makamlar kişilerin, yargılama sonuçlanmadan önce halk nezdinde suçlu duruma düşürülmelerinin yargı organının otoritesini sarstığını belirtmiştir. Buna göre, **kişiler bu şekilde “basın tarafından yargılama”ya maruz bırakılacak olursa yargısal süreçler güvenilirliğini yitirir ve yargı mercilerinin yargılama yetkisi “gasp edilmiş” olur.** Mahkeme bu değerlendirmelerin “yargı organının otoritesi” bağlamında anlaşılabilceğini ifade etmiştir⁷⁶.

⁷³ Da Haes and Gijssels v. Belgium, § 37. Aynı yönde: Łopuch v. Poland, § 61/1.

⁷⁴ Prager and Oberschlick v. Austria, § 34; Aynı yönde: Perna v. Italy, § 38/V.

⁷⁵ The Sunday Times v. The United Kingdom, (çev.: Osman Doğru), § 63.

⁷⁶ The Sunday Times v. The United Kingdom, (çev.: Osman Doğru), § 63.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin (2003) 13 no.lu kararında da soruşturmanın gizliliğine ve masumiyet karinesine vurgu yapılmaktadır. “Masumiyet Karinesi” başlığını taşıyan İlke 2’ye göre⁷⁷,

“Masumiyet karinesi ilkesine saygı duyulması, adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle, devam eden bir suç kovuşturmalarıyla ilgili bilgi ve fikirler, suçlu veya şüphelinin masumiyet karinesine hakkına zarar vermeyecek şekilde medyada yer almalı veya yayınlanmalıdır.”

İlke 10 ve 11 de masumiyet karinesini ilgilendiren ifadeler içermektedir:

“İlke 10 - Zarar verici etkinin önlenmesi

Suç kovuşturmaları kapsamında, özellikle davayla ilgili jüri üyeleri veya seçilmiş yargıçlar, yargı makamları ve emniyet birimleri suç kovuşturmaları açısından önyargı riski oluşturabilecek bilgiyi açık bir şekilde sağlamaktan kaçınmalıdırlar.

İlke 11 - Mahkeme öncesi zarar verici yayımlar

Suçlanan kişi medyada yer alan bilgiler sonucu adil yargılanma hakkına büyük olasılıkla zarar verebileceğini veya verdiğini ispat edebilirse kendisine etkin bir yasal telafi yolu sunulmalıdır.”

AİHM, 10. maddeyle korunan ifade özgürlüğü kullanılırken, masumiyet karinesine saygı gösterilmesi gerektiğini ifade etmiştir⁷⁸. Mahkeme, yeni tarihli bir kararında, sanığın yargılandığı davaya konu olan olayla ilgili her haberin, sanığın masumiyet karinesi göz önünde bulundurularak yapılması gerektiğini belirtmiştir⁷⁹. *Du Roy and Malarie* davasında da Mahkeme, cezai süreçlerle ilgili basın özgürlüğünün adaletin uygun şekilde yönetimi ve masumiyet karinesi ile belirlenen sınırlara dikkat edilerek kullanılması gerektiğini ifade etmiştir⁸⁰. Bununla birlikte, bir cezai süreçle ilgili katılma taleplerinin haber yapılmasını tümüyle yasaklanmasını ise Sözleşmenin ihlali olarak görmüştür⁸¹. Mahkeme, kanunun amacının yargı organının otorite ve tarafsızlığını sağlamak ve kişilerin masum sayılma hakkını

⁷⁷ http://www.anayasa.gov.tr/files/insan_haklari_mahkemesi/bakanlar_komitesi/CMRec200313TRinformationThroughTheMedia.pdf (04.04.2014).

⁷⁸ *Ageyevy v. Russia*, 7075/10, 18/04/2013, § 225; *Allenet De Ribemont v. France*, 15175/89, 10/02/1995, § 38; *Tourancheau and July v. France*, § 66, 68.

⁷⁹ *Ageyevy v. Russia*, § 226.

⁸⁰ *Du Roy and Malarie v. France*, 34000/96, 03/10/2000, § 34

⁸¹ *Du Roy and Malarie v. France*, § 35.

korumak olduğunu kabul etse de, yasağın sadece şikayetten kaynaklanan soruşturmalar için uygulandığını, savcının açtığı soruşturmalar ya da katılma talebi olmayan şikayetler için uygulanmadığını göz önünde bulundurarak, böyle bir ayırımın objektif temele dayanmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla katılma talebiyle yapılan şikayetlerin haber yapılmasını engelleyen kanun hükmünün demokratik toplumda gereklilik açısından “elverişli” olmadığını tespit etmiştir⁸².

Dupuis and others davasında Mahkeme, prensip olarak, basının demokratik toplumdaki önemli rolünün, ceza hukuku kurallarıyla bağlı olmayacağı anlamına gelmediğini⁸³, yargılamaların düzgün yürütülmesi ve kişilerin masum sayılma hakkı bakımından soruşturmaların gizliliği için özel önlem alınmasının meşru olduğunu belirtmiştir. Ancak somut olayla ilgili olarak, başvuruçuların yazdıkları için cezalandırıldıkları kitaptan önce de soruşturmaya konu olan olayla ilgili kamuoyunda geniş bir tartışma olduğunu, hatta soruşturmada sanık olan kişinin bile konuyla ilgili kamuya yansıyan açıklamalar yaptığını, ayrıca soruşturmanın kitabın yazılmasından 3 yıl önce sonra açıldığını, mahkumiyet kararının ise 9 yıl 9 ay sonra verildiğini göz önünde bulundurmıştır. Bu kadar uzun bir süreye ve konuyla ilgili zaten kamuoyunda tartışma olmasına rağmen dava konusu kitabın soruşturmanın gizliliğini ihlal etmesi ve yargılama sürecini etkilemesi mümkün değildir⁸⁴.

Bu davada Mahkeme, demokratik bir toplumda, soruşturmanın gizliliği ihlal edilerek elde edilen bilgilerin paylaşılmasını cezalandırmadaki menfaat ile kamunun “bekçi köpekleri” konumunda olan gazetecilerin, toplumda cereyan eden bir tartışmaya katkıda bulunmalarındaki menfaati dengelerken çok dikkatli olunması gerektiğini vurgulamaktadır. Mahkemeye göre, kamuyu ilgilendiren konularda gazeteciler, gazetecilik etiğine uygun olarak, iyi niyetle ve gerçeklere uygun bir temelde hareket ettikleri, güvenilir ve kesin bilgi verdikleri müddetçe 10. madde kapsamında, kamuyu ilgilendiren konularda bilgiyi yayma hakkına sahiptirler. Somut olayda gazetecilerin bu ilkelere aykırı hareket ettiğini gösteren bir bilgi yoktur⁸⁵. Mahkeme bu gerekçelerle ihlal kararı vermiştir.

⁸² Du Roy and Malarie v. France, § 35/2.

⁸³ Dupuis and others v. France, 1914/02, 12/11/2007, § 43.

⁸⁴ Dupuis and others v. France, § 44, 45.

⁸⁵ Dupuis and others v. France, § 46.

Weber davasında başvuru bir basın konferansında, devam eden bir soruşturmayı ilgilendiren bir basın açıklaması yapmış ve bundan dolayı cezalandırılmıştır. Mahkeme soruşturmanın gizliliğinin ihlal edilmesini cezalandıran bir iç hukuk normunun soruşturmanın uygun şekilde yönetilmesini sağlamak amacıyla konulduğunu dolayısıyla “yargı organının otorite ve tarafsızlığı”nı korumak başlığı altında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir⁸⁶. Mahkeme, basın konferansında ileri sürülen ifadeleri iki grup altında değerlendirmiştir: Bunlardan bir kısmı yaklaşık bir sene önce başka bir basın konferansında açıklanan ifadeler iken (bu durum yerel mahkeme tarafından da kabul edilmiştir); bir kısmı ise yenidir⁸⁷. Mahkeme, ilk basın konferansında açıklanan görüşlerle ilgili cezai işlem yapılmış olsaydı hükmün farklı olabileceğini, ancak, bir sene önce açıklanan ifadelerin zaten toplum tarafından bilindiğini, dolayısıyla bu ifadelerden dolayı başvuru cezalandırmanın demokratik toplumda gerekli olmadığını tespit etmiştir⁸⁸. Başvurucunun yeni ifadelerinin ise, soruşturma yargıcına baskı yaparak soruşturmanın ön yargı oluşturacak şekilde etkilenmesine teşebbüs etmek şeklinde yorumlanabileceğini, **fakat ifadelerin açıklandığı esnada soruşturmanın pratik açıdan sona erdiğini**, yargıcın kovuşturma için sanığa çağrı gönderdiğini belirtmiş, bu sebeplerle yeni ifadeler açısından da müdahalenin demokratik toplumda gerekli olmadığına karar vermiştir⁸⁹.

Mahkeme her ne kadar bu davada 10. maddenin ihlal edildiğine karar vermiş olsa da, soruşturmanın gizliliğinin ihlal edilemeyeceğini de belirtmiş durumdadır⁹⁰. Nitekim Mahkeme, *Tourancheau and July* davasında, sınırlı ve geçici olduğundan, **iddianame okununcaya kadar cezai yargısal süreçlerle ilgili suçlayıcı yorum yapılmasını yasaklayan kanun hükmünün**

⁸⁶ Weber v. Switzerland, 11034/84, 22.05.1990, § 45.

⁸⁷ Weber v. Switzerland, § 49.

⁸⁸ Weber v. Switzerland, § 51/1. Benzer bir dava olan Mor davasında da Mahkeme, başvuru-
cunun 1 sene önce yazmış olduğu bir yazı ile ilgili bir gazeteye röportaj vermesinin ardından, soruşturmanın gizliliğini ihlal ettiği gerekçesiyle cezalandırılmasını, Sözleşmeye aykırı bulmuştur. Başvurucunun ifadeleri devam etmekte olan bir soruşturmayı ilgilendirse de zaten kamuoyu tarafından bilinmektedir ve başvuru kamuoyunda bilinen ifadelerine yeni bir şey eklememiştir. Bkz.: Mor v. France (Information Note on the Court's case-law No. 147), 28198/09, 15/12/2011.

⁸⁹ Weber v. Switzerland, § 51/2

⁹⁰ BIÇAK'a göre ise; “*Soruşturmanın gizliliğini basın ihlal edebilir.*” Halbuki Mahkeme, bu davada böyle bir ilke koymadığı gibi, soruşturmanın sona ermiş olduğunu vurgulamış ve farklı koşullarda farklı hüküm verebileceğini belirtmiştir, bkz.: BIÇAK, s. 23.

Sözleşmeyi ihlal etmediğine karar vermiştir⁹¹. Olayda gazeteci devam eden soruşturmanın tutuklu olmayan sanığı ile röportaj yapmış ve bunu yayınlamıştır. Mahkeme başvurusunun yazısının tutuklu olan diğer sanığın suçlu olduğunu ima eden ifadeler içerdiğini tespit etmiştir⁹². Mahkeme, söz konusu soruşturmanın toplumu ilgilendiren ve toplumun bilgilendirilmesi gereken bir mesele olmadığını da vurgulamıştır⁹³. Mahkeme bu gerekçelerle devam eden cezai süreçler ile ilgili bilgi alma ve yayma özgürlüğünden doğan menfaatin, kişilerin masum sayılma hakkına ve yargı organının otorite ve tarafsızlığını sağlama endişesine üstün gelmediğini belirtmiştir⁹⁴.

4. Yargı Görevi Yapanların İfade Özgürlüğü Sınırlandırılabilir

Yukarıda da ifade edildiği üzere, tarafsızlık kavramının objektif bir yönü vardır. Objektif yön “tarafsız görünüm” ilkesini beraberinde getirir. Buna göre yargı görevi yürüten resmi görevli kişiler tarafsız görünmekle yükümlüdürler.

Wille davasında Mahkeme, AİHS m. 10/2’de belirtilen “görev ve sorumluluklar” ifadesini vurgulamış ve yargı görevi yapan kişilerin ifade özgürlüklerini kullanırken, yargının otorite ve tarafsızlığını sorgulatabilecek durumlarda kendilerini sınırlandırmaları gerektiğini belirtmiştir⁹⁵.

Somut olayda başvuru Liechtenstein İdare Mahkemesi başkanıdır ve bir üniversitede bilimsel bir dizi ders vermiştir. Anayasa Hukuku ile ilgili verdiği derslerden birinde güncel politik anlamlara gelebilecek şekilde bazı açıklamalar yapmıştır⁹⁶. Bunun üzerine Liechtenstein Prensi, başvuru yapanı bir daha Liechtenstein İdare Mahkemesi Başkanı olarak atamayacağını açıklamıştır⁹⁷. Mahkeme Prensin bu açıklamasının başvurusunun kullanmış olduğu ifadeyi hedef aldığını ve bir “kınama yaptırım (*reprimand*)” teşkil ettiğini tespit etmiştir. Bu durumun başvuru üzerinde ifade özgürlüğünü kullanmakla ilgili korkutucu etki doğurabileceğini belirtmiş ve Prensin söz konusu açıklamasını bir “müdahale” olarak değerlendirmiştir⁹⁸. Mahkeme bu

⁹¹ Tourancheau and July v. France, 53886/00, 24.11.2005, § 25, 73.

⁹² Tourancheau and July v. France, § 71.

⁹³ Tourancheau and July v. France, § 74.

⁹⁴ Tourancheau and July v. France, § 76.

⁹⁵ Wille v. Liechtenstein, 28396/95, 28/10/1999, § 64.

⁹⁶ Wille v. Liechtenstein, § 67.

⁹⁷ Wille v. Liechtenstein, § 35.

⁹⁸ Wille v. Liechtenstein, § 50, 51.

müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığına karar vermiştir⁹⁹. Çünkü başvurucunun bu ifadeleri çok az sayıda insan tarafından duyulmuştur. Ayrıca başvurucunun konuşmasında herhangi bir kişi, kurum ya da yargılama süreci ile ilgili yorum, sert eleştiri ya da aşağılama mevcut değildir¹⁰⁰.

Kayasu davasına konu olan olayda ise, savcı olan başvurucu 12 Eylül darbesini yapan generallerle ilgili “vatandaş sıfatıyla” şikayette bulunmuş¹⁰¹, ilgili savcılığın takipsizlik kararı vermesi üzerine ilgili kişiler hakkında bir iddianame düzenlemiştir¹⁰². Bu iddianame henüz ilgili mahkemeye gönderilmeden basın ile paylaşılmıştır¹⁰³. Mahkeme, bu koşullar altında “görevi kötüye kullanma” suçundan dolayı verilen adli ceza ile idari kınama cezalarının zorlayıcı bir sosyal ihtiyaca karşılık geldiğini ve demokratik toplumda gerekli tedbirler niteliğinde olduğunu değerlendirmiştir¹⁰⁴. Mahkeme, adli makamlara büyük bir ihtiyatlılık görevi düştüğünü, bu ihtiyatlılık gereğince, provokasyonlara yanıt vermek için bile olsa basını kullanmamaları gerektiğini, adaletin yüce gerekleri ve hukuk hizmetinin büyüklüğünün bunu gerektirdiğini belirtmiştir¹⁰⁵.

Mahkemenin benimsemiş olduğu bu yaklaşım *Buscemi* davasında da görülmektedir. Davaya konu olayda başvurucu, davasına bakan hakim ile ilgili bir gazetede yazı yazmış, hakim de kendisi ile ilgili bilgi kirliliğini önlemek amacıyla başka bir yazı yazıp basın yoluyla yayınlamıştır. Mahkeme, böyle bir yazı ile, hakimin kararını duruşmadan önce vermiş olduğu yönünde bir izlenim oluşturduğunu, bu durumun da tarafsızlık ile bağdaşmayacağını belirtmiş ve 6. maddeye aykırılık tespit etmiştir¹⁰⁶.

Avukatların ifade özgürlüğüne getirilen bazı sınırlandırmaların da 10. maddeye uygun olabileceği belirtilmektedir. AİHM, halk ile mahkemeler

⁹⁹ Wille v. Liechtenstein, § 70.

¹⁰⁰ Wille v. Liechtenstein, § 67.

¹⁰¹ *Kayasu v. Türkiye*, 64119/00, 76292/01, 13/11/2008, § 5. Kararın İngilizce metni bulunmamaktadır. Burada, kararın T. C. Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan Türkçe çevirisinden yararlandık: s. 2 <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-121588> (25.03.2014).

¹⁰² *Kayasu v. Türkiye*, s. 3 (§18).

¹⁰³ *Kayasu v. Türkiye*, s. 11 (§ 80).

¹⁰⁴ *Kayasu v. Türkiye*, s. 15 (§ 103). Mahkeme, başvurucunun silahlı kuvvetleri “tahkir ve tezyif” (Eski TCK m. 159) suçundan cezalandırılmasını ise Sözleşmenin ihlali olarak değerlendirmiştir.

¹⁰⁵ *Kayasu v. Türkiye*, s. 15 (§ 100).

¹⁰⁶ *Buscemi v. Italy*, 29569/95, 16/09/1999, § 64- 69.

arasında aracı konumunda olan avukatların, bu özel durumlarından dolayı adalet yönetiminde etkili olduğunu, bu yüzden avukatların davranışlarıyla ilgili bazı sınırlandırmaların normal olduğunu belirtmektedir. Avukatların, adliye alanındaki bu anahtar rollerinden dolayı, mahkemelerin uygun bir şekilde yönetilmesi ve kamunun mahkemelere saygısının korunmasına katkı yapmalarının beklenmesi doğaldır¹⁰⁷.

AİHM, bir avukatın bir Anayasa Mahkemesi kararı ile ilgili olarak, “kararın hukuk mesleğinde anarşiye yol açacağını”, kararı veren hakimlerin AİHM’nin otoritesine saygı duymadığını söylemesi ve Anayasa Mahkemesinin “anayasal” olup olmadığını iğneleyici bir şekilde sorgulaması üzerine¹⁰⁸, başvurunun Anayasa Mahkemesine saygısızlıktan dolayı idari para cezasına çarptırılmasını Sözleşmeye aykırı bulmuştur¹⁰⁹. Bazı sınırları geçmediği müddetçe, avukatların da ifade özgürlüğü ve adalet yönetimini aleni bir şekilde eleştirmeye hakları olduğunu vurgulayan¹¹⁰ Mahkeme, bu kararda “saygısızlık(*regard*)” ile “hakaret/aşağılama(*insult*)” arasında bir ayrıma gitmiş, başvurunun ifadeleri saygısızlık olarak değerlendirilse de hakaret/aşağılama olarak değerlendirilemeyeceğini tespit etmiştir¹¹¹.

Benzer bir yaklaşım, bir avukatın mahkemeye saygısızlıktan dolayı 5 gün hapsedildiği bir davada da görülmektedir. Bu davada Mahkeme, avukatın ifadelerinin ciddi bir saygısızlık(*disrespect*) olarak değerlendirilebileceğini ancak buna rağmen avukatın ifadeleri mahkemenin yargılama biçimini (özellikle kasten öldürme ile suçlanan müvekkilini savunmak için bir tanığın çapraz sorguya tabi tutulması ilgili bir tartışma) hedef aldığını ve bununla sınırlı kaldığını vurgulamaktadır¹¹². *Nikula* davasında da, Mahkemeye göre bir ceza davasında taraflardan biri sayılması gereken¹¹³ savcıya yöneltilen eleştiriler ile ilgili para cezası verilmesi Sözleşmeye aykırı bulunmuştur¹¹⁴.

¹⁰⁷ *Amihalachioaie v. Moldova*, 60115/00, 20/07/2004, § 27; *Casado Coca v. Spain*, 15450/89, 24.02.1994, § 54; *Kyprianou v. Cyprus*, 73797/01, 15/12/2005, § 173; *Schöpfer v. Switzerland*, 25405/94, 20/05/1998, § 29.

¹⁰⁸ *Moldova Anayasa Mahkemesinin, Moldova Baro Konseyini kuran kanunu iptal etmesi üzerine başvuru bir gazeteciye telefonda demeç vermiş ve daha sonra bu demeci bir gazetede yayınlamıştır (Amihalachioaie v. Moldova, § 11, 12).*

¹⁰⁹ *Amihalachioaie v. Moldova*, § 31.

¹¹⁰ *Amihalachioaie v. Moldova*, § 28.

¹¹¹ *Amihalachioaie v. Moldova*, § 36.

¹¹² *Kyprianou v. Cyprus*, § 179.

¹¹³ *Nikula v. Finland*, 31611/96, 21/06/2002, § 54.

¹¹⁴ *Nikula v. Finland*, § 55, 56.

Mahkeme bu davada da eleştirilerin savcının şahsiyetini karalamak amacını taşımadığı, profesyonel yönünü hedef aldığı ve usuli bir takım işlemleri ile sınırlı kaldığını vurgulamıştır¹¹⁵.

Öte yandan AİHM, *Schöpfer* davasında, başvurunun bir basın toplantısında müvekkillerinden biriyle ilgili olarak yargı mercilerini eleştirdiği için para cezasına çarptırılmasını Sözleşmenin ihlali olarak görmemiştir. Bu davada Mahkeme, başvurunun gidebileceği yasal yollar varken basına sert bir dille demeç vermesini göz önünde bulundurmıştır. Başvurucu mevcut yasal yollara basına demeç verdikten sonra başvurmuştur, hatta bu başvurularından belirli ölçüde sonuç da almıştır. Hâlbuki basın toplantısında basına konuşmaktan başka çaresi kalmadığını ifade etmiştir¹¹⁶. AİHM, böyle bir durumun, avukatlardan beklenen, mahkemelerin saygınlığına katkıda bulunma sorumluluğu ile bağdaşmadığını belirtmiştir¹¹⁷. Sonuçta, başvurucuya verilen 500 İsviçre Frangı miktarındaki cezanın güdülen amaçla orantılı olduğuna, Sözleşmeci devletin takdir alanını aşmadığına, karar vermiştir¹¹⁸.

III. SONUÇ

Mahkeme, yukarıdaki kararlarda görüldüğü üzere, hukuk devletinin temel gereklerinden olan “yargı organının otorite ve tarafsızlığının sürdürülmesi” ile demokratik bir toplum düzeninin ve çoğulculuğun vazgeçilmez değerlerinden biri olan ifade özgürlüğü arasında, kesin bir tercih yapmamaktadır. Bu sebeple Mahkeme, yargılamaya intikal eden konularla ilgili ifadelerin tümüyle yasaklanmasını, devam eden yargılamalara ilişkin yorum ve görüşlerin hiçbir ek şart aramadan engellenmesini kabul etmemektedir.

Öte yandan; medyanın kamuoyunu yönlendirmek hususunda etkin bir güce sahip olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Medya faaliyeti bir linç aracı olarak kullanılmak suretiyle, henüz hakkında süren yargılama faaliyeti sonuçlanmayan kişiler toplum tarafından suçlu olarak damgalanabilir. Böylece kişilerin suçluluğuna yargı organları değil, linç aracı olarak kullanılan medya karar verir hale gelebilir. Bu durumda mahkemelerin otoritesi sarsılmış olur, çünkü kişi bir kez toplum nezdinde suçlu olarak damgalandıktan sonra, hukuki anlamda beraat etse de, hakkında toplumda oluşan algıyı yok etmek çok zordur. Mahkeme bu sebeplerle ifade özgürlüğü kullanılırken masumiyet

¹¹⁵ Nikula v. Finland, § 51, 52.

¹¹⁶ Schöpfer v. Switzerland, § 34.

¹¹⁷ Schöpfer v. Switzerland, § 31.

¹¹⁸ Schöpfer v. Switzerland, § 34.

karinesinin ve adil yargılanma hakkının da göz önünde bulundurulması gerektiğine işaret etmektedir.

Mahkeme, görebildiğimiz kadarıyla, kararlarını temel olarak yargı organlarının halk nezdinde güvenilir ve tarafsız makamlar olması gerekliliğine dayandırmaktadır. Yargı makamları, korumak zorunda oldukları tarafsızlık ve güvenilirlik algısı sebebiyle, kendilerine yönelik eleştirilere aynı sertlikte ve medya yoluyla cevap verememektedirler. Bu durum da yargı makamlarını, basın ve yayın organları karşısında zayıf duruma düşürmektedir. Mahkeme, bu sebeple, yargı makamlarının medyanın yıkıcı etkilerine karşı korunması gerektiğini ifade etmektedir. Bununla beraber, yargı görevini yerine getirenler, ifade özgürlüğünü yargı görevinin gerektirdiği dikkat ve özeni göstermeden kullanırlarsa, bu korumadan yararlanamazlar. Yargı görevi yerine getirenlerin ifade özgürlüğü, yargıya duyulan güvenin korunması amacıyla, sınırlandırılabilir. Başka bir deyişle, yargı görevi yerine getirenler 10. maddenin sağladığı korumadan kısmen feragat etmiş durumdadırlar.

Sonuç olarak, ifade özgürlüğü ve “yargı organının otorite ve tarafsızlığı”, AİHM kararlarında demokratik bir toplum düzeninin vazgeçilmez iki unsuru olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, bu iki hukuksal değeri uzlaştırma yoluna gitmektedir. Bu uzlaştırma gayreti, tespit edebildiğimiz kadarıyla, şu ilkeleri ortaya çıkarmıştır:

- 1) Devam eden yargılama ile ilgili basında haber ya da yorum yapılabilir.
- 2) Yargı organının dayandığı kamu güvenini sarsan ve hakimlere yönelik yıkıcı ve temelsiz ifadeler yasaklanabilir.
- 3) Soruşturmanın gizliliğini ihlal eden ifadeler sınırlandırılabilir
- 4) Yargı görevi yapanların ifade özgürlüğü sınırlandırılabilir.

KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler:

- ATILGAN, Eylem Ümit, “Medyanın Yargılama ve Soruşturma Süreçlerinde Medya Etik Kurallarına Bağlılığı”, *Çağdaş Demokrasilerde Yargı ve Medya İlişkileri-Uluslararası Sempozyum*, Ed.:Yalçın ŞAHİNKAYA, TAAAY, Ankara, 2011, s. 57-70.
- AYDIN, Öykü Didem, “Düşünce Özgürlüğünün Anlamı ve İşlevi Işığında Düşünce Özgürlüğünü Sınırlamanın Anayasallığı”, *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, Yıl 2011, 1-25.
- BIÇAK, Vahit, *AİHM Kararlarında İfade Özgürlüğü*, Liberal Düşünce Topluluğu, Ankara, Temmuz 2002.
- CENTEL, Nur, “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 49, Sayı 3, s.57-72.
- GEMALMAZ, Mehmet Semih, *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuku Belgeleri*, Legal, İstanbul, Ekim 2011.
- GEZGİN, Suat, “Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 12, 2002, s.11-20.
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, GÖLCÜKLÜ, Feyyaz, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması-Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İnceleme ve Yargılama Yöntemi*, Turhankitabevi, Ankara, 2011.
- GREER, Steven, *The exceptions to Articles 8 to 11 of the European Convention on Human Rights*, Council of Europe Publishing, Council of Europe, 1997.
- JANİS, Mark W., KAY, Richard S., BRADLY, Anthony W., *European Human Rights Law Text And Materials*, Oxford University Press, Oxford-New York, 2008.
- KAPANİ, Münci, *Kamu Hürriyetleri*, Yetkin Yayınları, Yedinci Baskı (Tıpkı Basım), Ankara, 1993.
- MACOVEİ, Monica, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. Maddesi'nin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz*,

- <<http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/capacitybuilding/publi/materials/1004.pdf>> (15.06.2013).
- MERİÇ, Cemil, *Bu Ülke*, İletişim, 7. baskı, İstanbul, Kasım 1992,
 - MİLL, John Stuart, *Hürriyet Üstüne*, Liberte Yayınları, Ankara, Ekim 2004.
 - ÖZBEY, Özcan, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında İfade Özgürlüğü Kısıtlamaları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 62, Sayı 1, Yıl 2013, 93-146.
 - PALM, Elizabeth: “AİHM Kararları ve AB Düzenlemeleri Işığında Basın Özgürlüğü, Adil Yargılanma Hakkı, Soruşturma ve Yargılama”, *Çağdaş Demokrasilerde Yargı ve Medya İlişkileri-Uluslararası Sempozyum*, Ed.: Yalçın, ŞAHİNKAYA, TAAY, Ankara, 2011, s.11-27.
 - SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar, “Açık ve Mevcut Tehlike Kriteri ve Türk Hukuk Sistemine Yansımaları”, *Liberal Düşünce Dergisi*, Yaz-Sonbahar, Sayı.:51-52, Y.13, 2008, s. 231-243.
 - SALİHPAŞAOĞLU, Yaşar: *Basın Özgürlüğü*, Seçkin, Ankara, 2007
 - SÜREN Özlem Koçak, “Basın Yoluyla Yargıya Müdahale”, *İstanbul Barosu Dergisi* Cilt: 81, Sayı 2, Yıl 2007, 631-644.
 - WONG, Wing-Wah Mary, “The Sunday Times Case: Freedom Of Expression Versus English Contemptof-Court Law In The Europeancourt Of Human Rights” *New York University Journal of International Law and Politics*, Volume 17, 1984-1985, 35-76.
 - YAVUZ, Bülent, *Türkiye’de Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.

Mahkeme Kararları:

Anayasa Mahkemesi Kararları:

- Başvuru No.: 2013/2602, Tarih: 23/1/2014 (Bireysel Başvuru)

<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/a412701c-4ef6-4bc3-9f61-c3afae727165?wordsOnly=False> (26.05.2014)

- Başvuru no.: 2014/3986, Tarih: 02.04.2014 (Bireysel Başvuru)

<http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/BireyselKarar/Content/472bbf6e-ce2c-4c83-a402-6bdd44702537?wordsOnly=False>
(26.05.2014)

2008/001 E., 2008/002 K., 30.07.2008 T. (Siyasi Parti Kapatma) <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/c7840e39-c482-4164-ab0b-1594257118c3?excludeGerekce=False&wordsOnly=False> (23.05.2014).

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları:

- A. v. Finland (Admissibility), 44998/98, 08.01.2004
- Ageyev v. Russia, 7075/10, 18.04.2013
- Allenet De Ribemont v. France, 15175/89, 10.02.1995
- Amihalachioaie v. Moldova, 60115/00, 20.07.2004
- Animal Defenders International v. The United Kingdom, 48876/08, 22.04.2013
- Axel Springer AG. v. Germany, 39954/08, 07.02.2012
- Barfod v. Denmark, 11508/85, 22.02.1989
- Belilos v. Switzerland, 10328/83, 29.04.1988
- Buscemi v. Italy, 29569/95, 16.09.1999
- Casado Coca v. Spain, 15450/89, 24.02.1994
- Cyprus v. Turkey, 25781/94, 10.05.2001
- Çıraklar v. Turkey, 19601/92, 28.10.1998
- Da Haes and Gijssels v. Belgium, 15974/90, 26.04.1995
- Du Roy and Malarie v. France, 34000/96, 03.10.2000
- Dupuis and others v. France, 1914/02, 12.11.2007
- Fey v. Austria, 14396/88, 24.02.1993
- Glasenapp v. The Federal Republic of Germany, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu raporu, 9228/80, 11.05.1984
- H. v. Belgium, 8950/80, 30.11.1987

Handyside v. Birleşik Krallık, Başvuru no.: 5493/72, 07.12.1976, § 43-59, (çev.: Osman Doğru), <http://aih.m.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=25> (07.05.2013).

Handyside v. The United Kingdom, 5493/72, 07.12.1976.

İncal v. Türkiye, 22678/93, 09.06.1998, § 68, 72; <http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=35638> (12.06.2013).

July And Sarl Liberation v. France, 20893/03, 14.02.2008

Kayasu v. Türkiye, 64119/00, 76292/01, 13.11.2008

Kudeshkina v. Russia, 29492/05, 26.02.2009

Kyprianou v. Cyprus, 73797/01, 15.12.2005

Lingens v. Austria, 9815/82, 22.04.2013

Łopuch v. Poland, 43587/09, 24.07.2012

Mor v. France (Information Note on the Court's case-law No. 147), 28198/09, 15.12.2011

Müller ve Diğerleri v. İsviçre, 10737/84, 24.05.1988 (çev.: Osman Doğru) <http://aih.m.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=159> (07.05.2013)

Nikula v. Finland, 31611/96, 21.06.2002

Pentikäinen v. Finland, 11882/10, 04.02.2014

Perihan And Mezopotamya Basın Yayın A.Ş. v. Turkey, 21377/03, 21.01.2014

Perna v. Italy, 48898/99, 06.05.2003

Procola v. Luxembourg, 14570/89, 28.09.1995

Rothe v. Austria, 6490/07, 04.12.2012

Schöpfer v. Switzerland, 25405/94, 20.05.1998

Skalka v. Poland, 43425/98, 27.05.2003

Sramek v. Austria, 8790/79, 22.10.1984

Sunday Times v. The United Kingdom, 6538/74, 26.04.1979

Sunday Times v. The United Kingdom, 6538/74, 26.04.1979 (çev. Osman Doğru)

<http://aihm.anadolu.edu.tr/aihmgoster.asp?id=32> (26.05.2014)

- Şener v. Turkey, 26680/95, 18.07.2000
- Tešić v. Serbia, 4678/07, 50591/12, 11.02.2014
- Tourancheau and July v. France, 53886/00, 24.11.2005
- Vogt v. Germany, 17851/91, 26.09.1995
- Weber v. Switzerland, 11034/84, 22.05.1990
- Wille v. Liechtenstein, 28396/95, 28.10.1999
- Worm v. Austria, 22714/93, 29.08.1997
- Yıldırım v. Turkey, 3111/10, 18.12.2012

İnternet Kaynakları:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.518a6ba7dcbc10.25287344 (08.05.2013).

<http://aihm.anadolu.edu.tr/> (25.04.2014)

http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf (36.05.2014)

[https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(2003\)13&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(2003)13&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=CM&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383)

http://www.anayasa.gov.tr/files/insan_haklari_mahkemesi/bakanlar_komitesi/CMRec200313TRinformationThroughTheMedia.pdf (04.04.2014).

[http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD\(2010\)004-tur.aspx](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/CDL-AD(2010)004-tur.aspx) (26.05.2014).

KISALTMALAR

AIHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AIHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

çev.: çeviren

E.: Esas

Ed.: Editör

K.: Karar

m.: Madde

no.: Numara

par.: paragraf

s.: sayfa

T.: Tarih

Y.: Yıl